

ВОЗАЧ КАО НАЈВАЖНИЈИ ФАКТОР БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

Аутор:
Драгана Весић, дипл.инж.саобраћаја

ВОЗАЧ КАО ФАКТОР БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

- Возач се јавља као узрочник саобраћајних незгода у 90% случајева, по статистици која је урађена у Србији.

Под Активном безбедношћу возача подразумевају се све радње и поступци које се предузимају да не дође до саобраћајне незгоде:

- Структура личности и њене реакције у саобраћају,
- Сигурност и сналажење у опасним и сложеним
- ситуацијама,
- Поуздано управљање возилом,
- Отпорност возача на замор као и добра физичка кондиција.

СТРУКТУРА ЛИЧНОСТИ И ЊЕНЕ РЕАКЦИЈЕ У САОБРАЋАЈУ

- Безбедно учешће у саобраћају подразумева примену одређених правила, а поштовање тих правила захтева одређено понашање човека.
- Понашање човека у саобраћају зависи од структуре личности која обухвата:
 - темперамент и врсте темперамента,
 - карактер,
 - психомоторне способности,
 - сензорне способности,
 - врсте менталних способности,
 - динамика личности .

*Возач као предмет активне безбедности саобраћаја

ТЕМПЕРАМЕНТ

- Темперамент је особина личности која изражава начин испољавања или мобилисања расположиве енергије, односно одређује: емоционални облик реаговања, брзину, снагу и трајање реаговања.
- Људи се разликују разликују по темпераменту, па самим тим и начину вожње.
- **I начин**: брзо, агресивно, необуздано, нетолерантно, импулсивно, нервозно и сл.
- **II начин**: споро, хладнокрвно, смирено, толерантно, промишљено и сл.

*Структура личности и њене реакције у саобраћају

ВРСТЕ ТЕМПЕРАМЕНТА

- **Возачи колеричног темперамента** карактеришу честе, нагле и јаке реакције. Као возачи лако се узбуђују, реагују пребрзо и неуједначено, љуте их ситнице, тешко се адаптирају.
- **Возачи сангвиничног темперамента** карактеришу лаке промене расположења и брз прелазак из негативног у позитивно расположење. Као возачи брзо реагују али њихова осећања нису јака и кратко трају.
- **Возачи флегматичног темперамента** карактеришу спора реаговања и слаба осећања. Као возачи обично су мирни, сталожени и споро реагују.
- **Возаче мелахоничног темперамента** карактеришу реакције са интензивним осећањима која дуго трају. Као возачи обично делују безвољно, забринуто, тужно, па су им реакције успорене и беживотне.

*Структура личности и њене реакције у саобраћају

КАРАКТЕР

- Карактерним особинама се означавају етичке особине човека којима се оцењује понашање појединца као:
- *ПРАВИЛНО – НЕПРАВИЛНО*
- *КОРИСНО – ШТЕТНО*
- *МОРАЛНО – НЕМОРАЛНО*
- *САВЕСНО – НЕСАВЕСНО*
- *ОДГОВОРНО – НЕОДГОВОРНО*
- *ХРАБРО – КУКАВИЧКИ*
- *ПОШТЕНО – НЕПОШТЕНО*

*Структура личности и њене реакције у саобраћају

ПСИХОМОТОРНЕ СПОСОБНОСТИ

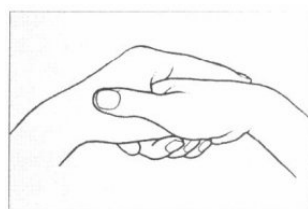
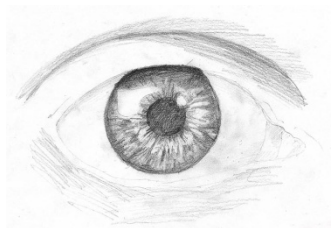
- Психомоторне способности представљају вољно реаговање на одређене дражи у окружењу, које мора бити квалитетно тј. брзо и тачно.
- Основна карактеристика ПМС је време реаговања које зависи од:
 - Броја појава које треба регистровати,
 - Броја могућих реакција,
 - Очекивања.
- На време реаговања утиче већи број индивидуалних карактеристика личности као што су:
 - године старости, искуство, вештина, умор, алкохол, психофизичко стање, будност, пажња, мотивисаност и сл.
- *Структура личности и њене реакције у саобраћају

СЕНЗОРНЕ СПОСОБНОСТИ

- У сензорне способности спадају оне способности које се односе на чула:
- вид, слух, додир, мирис и сл.

*Структура личности и њене реакције у саобраћају

ВРСТЕ МЕНТАЛНИХ СПОСОБНОСТИ

- **Интелигенција** - Способност сналажења у новим и непознатим ситуацијама, или способност решавања проблема путем мишљења.
- **Пажња** - Усмереност менталне активности на одређену (драж) појаву у непосредној околини опажања. Основне карактеристике пажње су: обим , постојаност, покретљивост и будност.
- **Памћење** - Способност репродукције (обнове) неког садржаја. Постоје три врсте памћења: чулно, краткотрајно, дуготрајно.

*Структура личности и њене реакције у саобраћају

ДИНАМИКА ЛИЧНОСТИ

- Елементи динамике личности су:
- МОТИВИ,
- СКЛОНОСТИ И НАВИКЕ,
- ПРЕДРАСУДЕ,
- СТАВОВИ,
- ИНТЕРЕСИ,
- СПОСОБНОСТ ПРИЛАГОЂАВАЊА.

*Структура личности и њене реакције у саобраћају

СИГУРНОСТ И СНАЛАЖЕЊЕ У ОПАСНИМ И СЛОЖЕНИМ СИТУАЦИЈАМА

- У зависности од узраста, искуства, здравственог стања, интелигенције, вида и пола, можемо предпоставити како се возач може понашати у одређеним ситуацијама, што подразумева широко распоређивање и брзо усмеравање или концентрисање пажње ка опасним ситуацијама у саобраћају.

*Возач као предмет активне безбедности саобраћаја

УЗРАСТ

- Постоје две ризикантне старосне групе возача:
- **1. Млади (18-25);**
- **2. Стари (60+).**
- Код младих возача изражена је социјална неодговорност, неразвијеност о последицама, али возачи у узрасту између 18 и 25 година имају предиспозиције да буду најбољи возачи. На ову групу возача треба превентивно-пропагандно деловати, тј. научити их саобраћајним прописима.
- Код возача који су старији, временом долази до промена у психофизичким карактеристикама због слабије координације покрета, видне функције и продужења времена реакције стога се слабије сналазе у вожњи и најчешћи су узрочници саобраћајних незгода.

*Сигурност и сналажење у опасним и сложеним ситуацијама

ИСКУСТВО

- Искуство је углавном у тесној вези са узрастом. Што су возачи старији, постиже се саобраћајна зрелост. Старији односно искуснији возачи се много боље сналазе у сложеним и опасним ситуацијама, и знају како да реагују да би прошли што безбедније и избегли евентуалну саобраћајну незгоду. Такође, мора се напоменути да је искуство повезано и са пређеном километражом, па стога следи аналошки: **Што више километара = Веће искуство = Бољи возач.**

*Сигурност и сналажење у опасним и сложеним ситуацијама

ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

- Има значајног утицаја на безбедност саобраћаја, али наравно, **не значи да је високоинтелигентна особа добар возач**, чешће је обрнута ситуација. Интелигенција је способност, стога може се вежбом повећати.

*Сигурност и сналажење у опасним и сложеним ситуацијама

ВИД И ПОЛ

- Вид :
- Највећу количину информација у саобраћају (95%), возач добија преко чула вида. За учествовање у саобраћају, најзначајнији су: видно поље, опажање дубине и боје, адаптација на светлост и таму, оштрина вида, итд.
- Пол
- Код младих возача не постоје битне разлике у вожњи између мушкараца и жена, бар тако каже статистика пошто је учешће у саобраћајним незгодама једнако. Жене се више придржавају прописа, опрезније и спорије возе, али им обука траје дуже. Кад су у питању мушкарци, мање се поштују прописи, чешће се додаје гас и кочи, возе близу средишње линије, али су бољи у брзини одговора и начину обраде информација. Такође, много брже полажу обуку од жена.

*Сигурност и сналажење у опасним и сложеним ситуацијама

ПОУЗДАНО УПРАВЉАЊЕ ВОЗИЛОМ

- Под поузданим управљањем возила подразумевамо употребу одговарајуће сигнализације. Нпр: паљење светала пре кретања у вожњу, укључивање мигаваца при скретању, у раскрсници или у кружном току, сва четири када станемо до крајње десне ивице пута, итд.

*Возач као предмет активне безбедности саобраћаја

ОТПОРНОСТ ВОЗАЧА НА ЗАМОР И ДОБАР ФИЗИЧКИ РАЗВОЈ

- **Замор је веома битан фактор који утиче на безбедност саобраћаја.** Дуготрајна возња,бука, вибрације, и неповољна микро-клима доводе до замора који се појављује постепено. Закон о Безбедности Саобраћаја Републике Србије је предвидео да возач након 4 и по сата возње мора направити паузу у трајању минимум 30 минута. Настали умор се отклања одмором, јер кафа, енергетски напитци и лекови доводе само до смањења субјективног осећаја замора. Природа замора је сложена и недовољно истражена. Замор настаје деловањем низа психолошких и физиолошких(органичних) фактора. Осим физиолошког трошења енергије, замор односно поспаност изазива и једноличност (монотоност) пута, усамљеност, незаинтересованост у возњи, возња у неповољним условима, а посебно дуга возња аутопутевима. Без обзира на почетни елан, жељу за возњом или путовањем, односно, ужитак који пружа возња, умор се јавља по правилу већ након два сата возње, најчешће између другог и седмог сата возње, односно након превезених 200 до 500 километара, зависно по каквом путу возимо. Презахтевни услови на путу и сложени услови у којима возимо битно утичу на повећање замора. Замор се манифестује врло слично код свих возача. У почетку се јавља жеља за спавањем, боцкање у очима, осећај тоpline и кочење врата, рамена и руку, слаба циркулација, трњење ногу, бол у леђима, капци се склапају. Све то може довести до полусвесног стања и умањене способности расуђивања.
- **Најгора последица замора је да возач заспи за воланом, а тада последице могу бити трагичне.**

*Возач као предмет активне безбедности саобраћаја

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!!! 😊

